

**Інформація
про результати виконання Регіональної цільової програми розвитку
та підтримки малого і середнього підприємництва на 2021-2023 роки
за 2021 рік**

Регіональна цільова програма розвитку та підтримки малого і середнього підприємництва на 2021-2023 роки затверджена розпорядженням голови обласної державної адміністрації – керівника обласної військово-цивільної адміністрації від 30.03.2021 № 205 (далі – Програма).

Програма відповідає принципам державної політики у сфері розвитку малого та середнього підприємництва (далі – МСП), визначеної Законом України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні».

Заходи Програми спрямовані на створення сприятливих умов для розвитку і підвищення конкурентоспроможності суб'єктів МСП та використання їх потенціалу, як одного із важливих чинників вирішення економічних і соціальних проблем.

Стан розвитку малого та середнього підприємництва

За інформацією Головного управління статистики у Луганській області станом на 01.01.2021 *МСП представлене 22 421 діючим суб'єктом*. У порівнянні з 2019 роком (22 550) загальна кількість суб'єктів МСП зменшилась на 0,6 %.

В області здійснювали діяльність:

3 180 малих та мікропідприємств (на 9,8 % менше показника 2019 року (3 524));

225 середніх підприємств (на 11,4 % більше, ніж у попередньому році (202));

19 016 фізичних осіб – підприємців (далі – ФОП). До попереднього року (18 824) показник збільшився на 1 %.

У малому та середньому бізнесі зайнято 101,3 тис. осіб, що на 14,2 % більше, ніж у 2019 році (88,7 тис. осіб).

Кількість зайнятих збільшилась на середніх підприємствах – на 35,3 % та склала 53,1 тис. осіб (у 2019 – 39,3 тис.).

Кількість зайнятих зменшилась:

на малих та мікропідприємствах – на 5,7 % та становила 16,6 тис. осіб (у 2019 – 17,6 тис.);

ФОП та найманих ними працівників – на 0,8 % та склала 31,6 тис. осіб (у 2019 – 31,8 тис.), з яких 12,6 тис. осіб – наймані працівники.

Суб'єктами МСП у 2020 році *реалізовано продукції (товарів, послуг) на суму 48,1 млрд грн*, що більше, ніж у 2019 році (32,2 млрд грн) на 19 %.

Середніми підприємствами реалізовано продукції на суму 24,7 млрд грн, малими – 14,2 млрд грн, що в порівнянні з показниками 2019 року, більше на 30,4 % і 6,6 % відповідно.

За інформацією Луганського обласного центру зайнятості та органів місцевого самоврядування у 2021 році в області за рахунок МСП створено 916 нових робочих місць. На середніх підприємствах створено 39 робочих місць, на малих – 212, за рахунок фізичних осіб – підприємців – 665.

Створення сприятливого середовища для розвитку малого і середнього підприємництва

Орієнтовні обсяги фінансування на реалізацію заходів Програми протягом 2021-2023 років склали 39,48 млн грн, із них з обласного бюджету – 2 млн грн, інших джерел – 37,48 млн грн.

Протягом року *фактично використано 36,5 млн грн або на 10 % більше до запланованого (33 млн грн) у 2021 році обсягу фінансування.*

Збільшення фінансування відбулося завдяки залученню міжнародної технічної допомоги, направленої на розширення мережі центрів надання адміністративних послуг.

Сума бюджетних коштів склала 6,7 млн грн: з державного бюджету – 5,2 млн грн, бюджетів територіальних громад (далі – ТГ) – 1,5 млн грн.

З інших джерел кошти у сумі 29,8 млн грн направлялись на:

придбання 3 мобільних центрів та розширення мережі центрів (29 млн грн) за рахунок коштів Уряду Канади у рамках реалізації Програми розвитку ООН (далі – ПРООН) та коштів Європейського Союзу (далі – ЄС) у рамках реалізації Програми розвитку «U-LEAD з Європою»;

надання 4 особам одноразової виплати допомоги по безробіттю, які відкрили власну справу та професійне навчання для самостійної зайнятості й подальшого працевлаштування у сфері МСП за рахунок коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття (0,72 млн грн);

проведення громадською організацією «Агенція місцевого розвитку м. Щастя» (далі – ГО «АМР м. Щастя») інформаційних заходів щодо подання заявок, розробки бізнес-планів для участі у грантових конкурсах та надання індивідуальних консультацій з питань сплати певних видів податків і подання звітності ФОП (0,08 млн грн).

Банківськими установами області здійснюється кредитна підтримка суб'єктів МСП. Протягом 2021 року відділеннями АТ «Ощадбанк» та АТ КБ «Приватбанк» надано 400 суб'єктам підприємництва кредити на суму 559,6 млн грн.

Для інформування представників бізнесу Департаментом економічного розвитку та зовнішньоекономічної діяльності облдержадміністрації (далі – Департамент ЕРтаЗЕД) сформовано базу даних фінансово-кредитних установ у сфері мікро-кредитування суб'єктів МСП, яку розміщено на власній вебсторінці у підрозділі «На допомогу підприємцю» розділу «Підприємництво».

Підприємці Луганщини брали участь у державній програмі «Доступні кредити 5-7-9 %». За період її реалізації, з 01.02.2020, понад 150 суб'єктів МСП отримали кредити за пільговими відсотками на суму 923 млн грн, у 2021 році – 864 млн грн (у IV кварталі 2021 року – 239 млн грн). Найбільше кредитів надано підприємцям, що здійснюють діяльність у сільському господарстві, сфері торгівлі та промисловості. Після поліпшення умов кредитування державна програма стала доступнішою для бізнесу, особливо в період карантинних обмежень.

З початку року сільгосптоваровиробники області за державними програмами отримали допомогу на суму 82,7 млн грн, зокрема:

часткову компенсацію вартості сільськогосподарської техніки та

обладнання вітчизняного виробництва – 281 особа на загальну суму 48 млн грн (постанова КМУ від 01.03.2017 № 130);

часткову компенсацію відсоткових ставок за залученими у національній валюті банківськими кредитами (122 кредити) – 15 млн грн (постанова КМУ від 29.04.2015 № 300);

кредити (5 кредитів) фермерським господарствам на конкурсних засадах на поворотній основі – 2 млн грн (постанова КМУ від 25.08.2004 № 1102);

додаткову фінансову підтримку через механізм доплати на користь членів/голови сімейного фермерського господарства єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування – (1 сімейне господарство) 10,7 тис. грн (постанова КМУ від 22.05.2019 № 565);

спеціальну бюджетну дотацію за утримання кізочок, козематок, ярок, вівцематок, корів усіх напрямів продуктивності, приріст поголів'я корів, наявні бджолосім'ї, для подальшого відтворення племінних тварин – 20 фермерських господарств та 1 742 пасіки на загальну суму 15,6 млн грн (постанови КМУ від 07.02.2018 № 107, № 106);

бюджетну субсидію на одиницю (1 гектар) оброблюваних угідь – 26 фермерських господарств на загальну суму 2,1 млн грн (постанови КМУ від 07.02.2018 № 106, 11.08.2021 № 886).

При встановленні пільг зі сплати податків і зборів на 2022 рік:

Чмирівська сільська рада зменшила розмір єдиного податку з 20 % до 15 % від розміру мінімальної заробітної плати для підприємців II групи на спрощеній системі оподаткування;

Рубіжанська міська рада затвердила ставки туристичного збору на 2022 рік нижче максимального рівня: для внутрішнього туризму – у розмірі 0,1 % від розміру мінімальної заробітної плати (замість 0,5 %) та для в'їзного туризму – 0,5 % (замість 5 %).

Департаментом ЕРтаЗЕД проводиться постійна співпраця з ОМС у напрямку підтримки та розвитку МСП в ТГ. Зокрема, направлено ОМС листа про реалізацію їх повноважень у сфері розвитку МСП та *рекомендації*, розроблені проєктом технічної допомоги FORBIZ у межах ініціативи EU4Business, що фінансується ЄС, за участі Міністерства економіки України, для використання при розробці місцевих програм розвитку МСП.

Налагоджена *співпраця з міжнародними організаціями та програмами*, які діють на території області. В регіоні реалізується чотири донорські проєкти підтримки МСП:

1. *Проєкт «Економічна підтримка Східної України»*, що реалізується Агентством США з міжнародного розвитку (далі – проєкт USAID) за кошти американського народу. Виконавці: компанія DAI Global LLC, міжнародна некомерційна організація «FHI360», ТОВ «СДМ Інжиніринг Україна».

2. *Проєкт «Підтримка ЄС для Сходу України – відновлення, зміцнення миру та урядування»*, фінансується ЄС, виконується ПРООН у партнерстві з: Фондом ООН у галузі народонаселення, Продовольчою та сільськогосподарською організацією ООН (далі – FAO), Структурою ООН з питань гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок.

3. *Проєкт «Програма Європейського Союзу для Сходу України»*, метою

якого є забезпечення доступу до фінансування МСП на Донбасі, виконується Німецьким державним банком розвитку за фінансової підтримки ЄС;

4. *Програма економічного розвитку східної України – фаза 2, реалізується Датською радою у справах біженців (далі – DRC) за підтримки Уряду Швейцарської Конфедерації через Швейцарське бюро співробітництва при Посольстві Швейцарії в Україні.*

За рахунок міжнародної технічної допомоги профінансовано 269 бізнес проєктів підприємств. Так, завдяки грантовій підтримці DRC у Біловодській ТГ підтримано 5 бізнес-проєктів:

започатковано роботу медійного Центру професійного розвитку та офісу з безоплатної юридичної допомоги;

надано фінансову підтримку суб'єктам МСП з метою розширення бізнесу у сферах поводження з твердими побутовими відходами, закупівлі надлишків сільськогосподарської продукції для подальшої її переробки;

відкрито міні-фабрику «Family Story» з виготовлення домашнього взуття.

Протягом року ГО «АМР м. Щастя» та Кременською районною ГО «Кременська бізнес-асоціація» надано практичну допомогу у написанні бізнес-планів 14 підприємцям.

З 30.11 по 03.12.2021 в рамках проєкту «EU4Business: конкурентоспроможність та інтернаціоналізація МСП» Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH, що фінансується ЄС та урядом Німеччини, проходив «Онлайн-ярмарок грантів. Залучення зовнішнього фінансування для МСП. Консультації з представниками міжнародних організацій». Захід проведено БО «Благодійний фонд Реалізації ідей».

Присутні ознайомились з:

можливостями ПРООН в частині економічного відновлення та розвитку МСП на сході України;

проєктом USAID «Економічна підтримка східної України», що розрахований на шість років (2018-2024);

програмою бізнес-партнерства у проєктах економічного розвитку в Донецькій та Луганській областях, яку реалізує DRC;

програмою доступного кредитування для соціальних підприємств Western Enterprise Fund;

новою грантовою програмою Help-Hilfe zur Selbsthilfe_Ukraine, що стартувала в грудні 2021 року на території Донецької та Луганської областей;

можливостями для малих та середніх підприємств від HorizonEU.

В рамках заходу для учасників проведено навчальний онлайн-тренінг «Як підготувати якісну заявку».

Спеціалісти Северодонецького та Старобільського консалтингових центрів здійснюють супровід та надають консультаційну підтримку особам, які тільки планують або розпочали підприємницьку діяльність. Протягом року ними надано 817 (IV квартал – 212) індивідуальних та 79 групових консультацій (IV квартал – 19) з питань організації та провадження підприємницької діяльності.

На базі Новопсковського центру зайнятості діє хаб-центр «Від ідеї до успіху для сільських мешканців», яким надається інформація щодо бізнес-ідей, бізнес-планування, менеджменту в агропромисловому секторі. У 2021 році на базі хаб-

центру проведено 12 засідань клубу з питань навчання, перенавчання або підвищення кваліфікації за участі 211 мешканців та майстер-класи «Від хобі до бізнесу мрії» для учнівської молоді.

У Лисичанському та Кременському центрах зайнятості функціонують *студії підтримки та супроводу безробітних «Бізне\$тарт»*, діяльність яких спрямована на надання знань щодо започаткування та ведення бізнесу, супровід бізнес-планів для участі у конкурсах на отримання грантів.

Крім того, структурними підрозділами облдержадміністрації постійно ведеться робота із залучення суб'єктів МСП до участі у міжнародних/державних програмах та проєктах для розвитку бізнесу. Департаментом ЕРтаЗЕД до підприємницьких структур області доводиться інформація про грантову/фінансову допомогу. Протягом року на власній вебсторінці розміщено 11 повідомлень, у IV кварталі – 3 про:

реалізацію програми Президента України «єПідтримка» (2 повідомлення);

конкурс проєктних пропозицій для отримання грантів для неурядових організацій, асоціацій та громадських спілок, постачальників та розробників бізнес-продуктів та послуг, орієнтованих на розвиток та підтримку мікро, малого та середнього бізнесу.

В рамках співпраці з міжнародними партнерами організовано та проведено 13 заходів (у IV кварталі – 3):

Департамент ЕРтаЗЕД здійснював роботу по залученню суб'єктів МСП до онлайн-заходів та став учасником 3 заходів:

2 онлайн-конференцій, де презентовано ключові досягнення діяльності проєкту FORBIZ в рамках ініціативи EU4Business за результатами 5 років співпраці з українським урядом;

онлайн-презентації результатів дослідження в рамках проєкту «Економічна підтримка Східної України» USAID.

Департаментом агропромислового розвитку облдержадміністрації взято участь у 7 заходах (у IV кварталі – 1):

2-х онлайн-зустрічах з представниками аграрного бізнесу у рамках реалізації проєкту «Східна Україна: возз'єднання, відновлення та відродження – 3В» місії Світового банку в Україні (далі – Проєкт 3В Світового банку);

4-х зустрічах в рамках реалізації проєкту розвитку підприємництва для постраждалого від конфлікту сільського населення в Східній Україні «WeProsper»;

робочій зустрічі (10.10.2021) з фермерами та представниками сільськогосподарських кооперативів (10 осіб), яку проведено за ініціативи експертної групи впровадження Проєкту 3В Світового банку. Експерти обговорювали з аграріями формат співпраці, можливості проведення аналізу сільськогосподарського ланцюжка вартості та розвитку агрокластерів в регіоні.

В рамках співпраці з міжнародними партнерами ОМС для місцевих представників бізнесу провели 3 заходи (у IV кварталі – 2):

Біловодська селищна рада:

робочу нараду з представниками DRC щодо діючих грантових програм;

зустріч (16.12.2021) з представниками Проєкту 3В Світового банку щодо створення агрокластерів на території громади за напрямком «Бджолярство» (12 осіб);

Кременська міська рада – конференцію (05.10.2021) на тему «Децентралізація

управління – шанси та виклики для розвитку сільської місцевості» в рамках проєкту «Німецько-Український Агрополітичний Діалог», який здійснюється за підтримки Федерального міністерства продовольства та сільського господарства Німеччини, за участі 15 представників аграрного бізнесу.

Разом із тим для участі підприємців у грантових конкурсах вони залучаються до навчальних міжнародних програм та тренінгів, протягом року проведено 16 заходів (у IV кварталі – 2):

Департаментом агропромислового розвитку організовано 5 заходів: відео-конференцію «Перспективи створення плеїнних пасік», 3 робочі наради для бджолярів у рамках проєкту «Економічна підтримка Східної України» USAID та тренінг на тему: «Розвиток бізнесу, лідерства, управління та адміністрування в кооперативах» за ініціативи FAO.

За підтримки ОМС проведено 3 заходи (у IV кварталі – 1):

Севєродонецької ВЦА – 2 дводенних тренінги для підприємців на тему: «Бізнес під час пандемії COVID-19» в рамках проєкту GIZ «EU4Business: конкурентоспроможність та інтернаціоналізація МСП».

Старобільської міської ради – презентацію (12.11.2021) Svoi.market – маркетплейсу виробників та товарів зі сходу і півдня України, за підтримки ПРООН. Під час заходу спікери розповіли про можливості маркетплейсу – онлайн-платформи, яка створена за фінансової підтримки уряду Данії, тренди розвитку E-commerce в Україні.

Міжнародними партнерами для представників бізнесу проведено 8 онлайн-заходів (у IV кварталі – 1):

3 онлайн-семінари на теми: «Роз'яснення алгоритмів взаємодії пасічників з аграріями та органами місцевої влади» (2 заходи) – за підтримки проєкту USAID, «Програми пільгового фінансування та підтримки бізнесу» – в рамках проєкту GIZ «EU4Business: конкурентоспроможність та інтернаціоналізація МСП»;

3 вебінари щодо визначення пріоритетів бізнесу – за підтримки проєкту «Конкурентоспроможна Україна» USAID, безпеки продуктів харчування – за підтримки програми МАТРА Посольства Нідерландів в Україні, можливостей Норвезького агропродовольчого ринку – у партнерстві з Норвезько-українською торговою палатою;

онлайн-презентацію щодо можливостей програми підтримки східноукраїнських МСП «TASP» в рамках проєкту USAID;

онлайн-тренінг (10.11.2021) на тему: «Механізм державної компенсації вартості дорадчих послуг» у рамках проєкту «Підтримка ЄС для Сходу України – відновлення, зміцнення миру та урядування», що виконується ПРООН у партнерстві з FAO за участю 30 представників громадських організацій та сільськогосподарських підприємств.

В області сформована інфраструктура підтримки підприємництва, яка на 31.12.2021 представлена 36 об'єктами, з них: 9 бізнес-центрів, 17 кредитних спілок, 9 інформаційно-консультаційних установ та Луганське відділення Українського державного фонду підтримки фермерських господарств.

Крім того, створено 37 громадських організацій підприємців, із них 8 зареєстровані на регіональному рівні.

У 2021 році створено Громадську спілку «Кластер легкої промисловості

Луганської області», до складу якої увійшли підприємці та представники 16 підприємств легкої промисловості області. Створення Кластера дозволить об'єднати ці підприємства, забезпечити необхідними заходами підтримки, допоможе реалізувати нові інвестиційні проекти. Ця ініціатива реалізована у партнерстві з ПРООН за фінансової підтримки ЄС.

При облдержадміністрації створена регіональна рада підприємців (далі – РРП), яка є її консультативно-дорадчим органом. Розпорядженням голови обласної державної адміністрації – керівника обласної військово-цивільної адміністрації від 06.10.2021 № 662 «Про внесення змін до розпорядженням голови обласної державної адміністрації – керівника обласної військово-цивільної адміністрації від 29.04.2015 № 155» *затверджено новий склад РРП.*

17.12.2021 відбулося перше засідання РРП, на якому було обрано голову, його першого заступника та заступника. У ході засідання затверджено регламент роботи ради, обговорено організаційні питання, пропозиції щодо формування плану подальшої роботи ради.

В другій частині заходу відбулось спілкування з представниками територіальних відділень АТ «Ощадбанк» та АТ КБ «Приватбанк», які поінформували підприємців про доступні фінансові продукти, нові тенденції на ринку фінансових послуг, механізми залучення фінансових та матеріально-технічних ресурсів для ведення бізнесу, а також ознайомлення з державними програмами підтримки бізнесу у 2022 році.

При ОМС та ВЦА створені і працюють *4 консультативно-дорадчі органи.*

З метою впровадження моделі проєктно-орієнтованого управління розвитком Кременської громади 07.12.2021 у м. Кременна відбулось урочисте *відкриття Проєктного офісу*, структура якого включає в себе відділ інвестицій, муніципальних ініціатив та відділ економічного розвитку. В рамках реалізації компоненту «Місцеве самоврядування та реформа з децентралізації влади» Програми ООН з відновлення та розбудови миру здійснено реконструкцію будівлі та облаштовано офіс меблями, сучасною технікою, обладнанням.

16.12.2021 в Проєктному офісі *відбулася зустріч* представників фермерських господарств, громадських організацій, міської, селищних, сільських рад з представниками Проєкту 3В Світового банку, під час якої обговорено можливості об'єднання дрібних фермерських господарств, одноосібників з метою залучення інвестиційних коштів та програм для створення кластерів, придбання відповідного сільськогосподарського обладнання, розвитку, сприяння відновленню і модернізації агросектору Кременської територіальної громади.

Одними із найбільш дієвих структур, створених ОМС, є центри надання адміністративних послуг (далі – центри). Розширення мережі таких центрів та покращання системи надання адміністративних послуг сприяє отриманню суб'єктами МСП швидкого та якісного сервісу за сучасними стандартами.

В регіоні на 31.12.2021 діяли 22 центри. У процесі проведення реформи децентралізації в Україні протягом 2021 року ліквідовано 3 центри, трансформовано 3 центри при райдержадміністраціях до центрів відповідних ОМС та створено і відкрито 5 нових центрів.

З метою наближення адміністративних послуг до громадян ОМС *створено*

та працює 99 віддалених робочих місць адміністраторів центрів (далі – ВРМ), 77 з яких відкрито у 2021 році, та 1 територіальний підрозділ (далі – ТП).

Завдяки міжнародній технічній допомозі для 9 громад області придбано та передано 9 мобільних центрів, у 2021 році – 3. Один мобільний центр на 2 робочих місця придбано у рамках реалізації програми «U-LEAD з Європою» за фінансової підтримки ЄС, два центри на 4 робочих місця – ПРООН за підтримки Уряду Канади. Всі мобільні центри здійснюють виїзди до населених пунктів своїх територіальних громад.

Протягом року через центри області, їх ВРМ, ТП та мобільні центри суб'єктам звернення надано майже 497 тис. адміністративних послуг. В середньому за місяць надавалося 41,4 тис. адміністративних послуг.

Інформаційно-консультаційна підтримка та популяризація підприємництва

З метою стимулювання розвитку професійних навичок, самостійності, пізнавальної активності підприємців проведено 53 заходи (у IV кварталі – 9): 2 конференції, 17 семінарів-тренінгів, 2 тренінги, нараду, прес-брифінг, презентацію та 29 онлайн-заходів: 6 конференцій, 6 семінарів, 5 вебінарів, 4 онлайн-тренінги, засідання робочої групи та 7 «круглих столів».

Міністерством освіти і науки України за фінансової підтримки проєкту USAID організовано 5 конференцій за участі науковців, представників органів влади, спеціалістів аграрних підприємств, фермерів.

Під головуванням очільника області проведено науково-практичний семінар «День поля 2021», заступником директора Департаменту ЕРтаЗЕД – прес-брифінг на місцевому телебаченні на тему: «Про стан та підтримку малого і середнього підприємництва в Луганській області».

Фахівцями Луганського національного аграрного університету (далі – ЛНАУ) проведено 4 онлайн-круглі столи «Дуальна освіта – дієве партнерство!» в рамках проєкту «ProfiStart» USAID.

У IV кварталі (15.11.2021) ЛНАУ організував Міжнародну науково-практичну конференцію «Аграрна освіта: минуле, сучасне, майбутнє» присвячену 100-річчю ЛНАУ, у якій взяли участь викладачі, здобувачі вищої освіти, дослідники та представники підприємств (20 осіб), зацікавлені в розвитку аграрного сектору української економіки. На заході розглянуті питання розвитку аграрної освіти, охорони навколишнього середовища, економічні проблеми модернізації та інвестиційно-інноваційного розвитку підприємництва в області тощо.

Департаментом агропромислового розвитку проведено 11 заходів для аграріїв області: 5 онлайн-семінарів та нараду для пасічників, науково-практичну онлайн-конференцію щодо проведення весняно-польових робіт, 4 онлайн-засідання робочої групи та «круглого столу» щодо оподаткування в аграрному секторі та підтримки земельної реформи в Україні.

Спеціалістами ДП «Луганськстандартметрологія» у сфері харчової промисловості проведено 16 заходів за участі 227 представників підприємництва (у IV кварталі – 4):

вебінар в рамках інформаційно-просвітницької кампанії, започаткованої Міністерством економіки України на комунікативній платформі з технічного

регулювання (66 суб'єктів МСП);

З онлайн-тренінги в рамках спільної ініціативи «Серія антикризових заходів для потенційних та діючих суб'єктів підприємницької діяльності Луганської області щодо налагодження та активізації роботи в умовах дії карантинних заходів» з питань впровадження системи управління безпечністю харчових продуктів, методологічного забезпечення підприємства (102 учасники).

Проведення заходів ініційовано Луганською регіональною торгово-промисловою палатою (далі – ЛРТПП), ДП «Луганськстандартметрологія», Головним управлінням Держпродспоживслужби у Луганській області, Луганським національним університетом ім. Тараса Шевченка (далі – ЛНУ) та реалізовано в рамках ПРООН за фінансової підтримки ЄС. Учасникам презентовано законодавчі та нормативно-правові акти, вимоги щодо ведення відповідної господарської діяльності, надано практичні поради щодо взаємодії з представниками державних органів.

Головним управлінням Держпродспоживслужби в Луганській області в рамках такої спільної ініціативи проведено *онлайн-семінар* на тему: «Забезпечення якості та безпечності молока, що вводиться в обіг: нові вимоги та можливості для Луганської та Донецької областей», Регіональним відділенням Фонду державного майна України по Донецькій та Луганській областях – *вебінар* «Оренда державного майна за новими правилами».

За підтримки ОМС проведено 6 заходів (у IV кварталі – 4):

Луганською обласною ГО «Аграрна дорадча служба» – 2 навчальні тренінги на тему: «Перспективи комплексного розвитку бджільництва на території громади» для мешканців Шульгинської та Чмирівської ТГ;

за ініціативою ПрАТ «Мічурінське» – онлайн-конференцію (04.11.2021) з метою налагодження співпраці з громадянами одноосібниками, які займаються розвитком овочівництва та ягідництва, для створення сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу на території с. Райгородка Щастинського району;

Лисичанською міською ВЦА – презентацію (21.12.2021) можливостей створення енергетичних кооперативів за участі представників служб житлово-комунальних господарств міста та зацікавлених представників бізнесу (8 осіб), під час якої учасники розглянули нові можливості, обговорили економічні переваги, проаналізували закордонний досвід впровадження кооперативних зв'язків в енергетичній сфері;

Біловодською селищною радою – 2 семінари щодо здійснення підприємницької діяльності в умовах карантинних обмежень (05.11.2021) та застосування реєстраторів розрахункових операцій та/або програмних реєстраторів розрахункових операцій (28.12.2021) за участі представників державних органів влади.

ГО «АМР м. Щастя» організовано 5 *семінарів та онлайн-навчання* з питання відкриття власної справи за рахунок грантової фінансової допомоги, участь у яких взяли 65 зацікавлених осіб.

Крім того, в рамках Європейського тижня малого і середнього підприємництва та загальноєвропейської кампанії зі сприяння підприємництву в Європі на майданчиках K.FUND відбулась (25.11.2021) *онлайн-конференція* «День малого і середнього підприємництва», організатором якої в Україні

виступив фонд Василя Хмельницького K.FUND. Програма заходу включала чотири онлайн-сесії: «Ринки для МСП: експорт, маркетинг, розвиток»; «Люди та бізнес-процеси»; «Пошук інноваційних рішень та нових продуктів» та «Партнерство як інструмент масштабування бізнесу».

До заходу долучились 12 підприємців з Луганщини. Разом із провідними експертами, партнерами, підприємцями та випускниками попередніх програм фонду розглянуто нові можливості для розвитку МСП, питання щодо пошуку нових ринків, рішень, партнерів, відбудови бізнес-процесів.

Разом із тим, ГО «АМР м. Щастя» надано підприємцям 65 *індивідуальних консультацій* (у IV кварталі – 20) з питань сплати певних видів податків і подання звітності, ДП «Луганськстандартметрологія» – 127 *консультацій* (у IV кварталі – 28) щодо підвищення кваліфікації персоналу підприємств регіону, опанування нових вимог законодавства у сфері стандартизації, метрології, сертифікації та оцінки відповідності.

Спеціалістами Северодонецького та Старобільського консалтингових центрів *проведено 314 заходів*: наради, «круглі столи», онлайн-співбесіди, міні-ярмарки вакансій, Skype-конференції, вебіари у форматі ZOOM-конференцій, в яких *взяли участь 1 220 роботодавців та 1 120 безробітних* (у IV кварталі – 204 заходи для 1 290 учасників), щодо ризиків нелегальної зайнятості, дотримання трудового законодавства, працевлаштування соціально незахищених категорій населення, обслуговування банківських рахунків, послуг служби зайнятості тощо.

Заходи проводяться за участі представників територіальних підрозділів: Держпродспоживслужби, Держгеокадастру, Держпраці, Пенсійного фонду, Державної податкової служби, Фонду соціального страхування, АТ «Ощадбанк» і АТ КБ «ПриватБанк».

Так, 23 та 29 грудня 2021 року спеціалістами Старобільського центру зайнятості проведено 2 скайп-конференції на тему: «Виконання підприємствами нормативу працевлаштування соціально незахищених категорій населення, в тому числі осіб з інвалідністю. Надання звітності», метою яких було інформування роботодавців про терміни подання звітності та санкції при порушенні законодавства.

Відповідно із змінами до Закону України «Про рекламу» щодо протидії дискримінації за ознакою статі з 2022 року роботодавці ризикують отримати штраф у разі неналежного подання оголошення про найм на роботу. Протягом останніх днів грудня фахівці центрів зайнятості та Східного міжрегіонального управління Держпраці шляхом проведення як онлайн консультацій, так і при особистому прийомі, звертали особливу увагу роботодавців на ці зміни в законодавстві.

Для налагодження партнерських стосунків з роботодавцями та оперативного підбору працівників фахівці служби зайнятості *відвідали 170 підприємств*.

У вересні 2021 року в м. Северодонецьк *відкрито офіс ТОВ «Біланс Консалтинг»*, яке в рамках угоди про співробітництво з центром зайнятості надає консультації щодо інформаційних проєктів, спрямованих на посилення обізнаності населення про можливість організації та провадження підприємницької діяльності. Електронною поштою понад 90 роботодавцям

направлено листи з переліком послуг цього підприємства.

03 вересня в облдержадміністрації відбулися урочистості, присвячені Дню підприємця, під час яких 22 підприємці нагороджено відзнаками облдержадміністрації за досягнуті успіхи у праці, значний особистий внесок у розвиток регіону та високий професіоналізм.

З нагоди Дня підприємця відповідні заходи проводили ОМС.

Новопсковська селищна рада організувала захід «Кава з головою», метою якого є неформальне спілкування бізнесу з владою. До заходу долучилися представники центру зайнятості та банків.

Старобільською міською радою спільно з центром зайнятості проведено «Круглий стіл» за участю 10 найактивніших підприємців міста. Кожне підприємство було презентовано та кожному роботодавцю було висловлено слова подяки за значний внесок в розвиток економіки громади.

Під час урочистих заходів щодо святкування Дня підприємця Лисичанською міською радою вручено нагороди 8 кращим підприємцям громади, Рубіжанською міською радою – 11 підприємцям.

На офіційному вебсайті облдержадміністрації та вебсторінці Департаменту ЕРтаЗЕД постійно оновлюються розділи: «Підприємництво» та «Зовнішньоекономічна діяльність».

Розділ «Підприємництво» містить для підприємницьких структур необхідну та корисну інформацію. Протягом року *розміщено 9 інформаційних повідомлень* про консультаційну підтримку, роз'яснення діючого законодавства (у IV кварталі – 4), та *9 повідомлень* про можливу участь суб'єктів МСП у форумах, виставках, тренінгах, семінарах, онлайн-навчанні (у IV кварталі – 1). Зокрема, про:

спільну кампанію на підтримку малого та середнього бізнесу, яку запустили Укрпошта та eBay;

освітній E-Export портал для малого і мікробізнесу, який створила Укрпошта спільно з USAID;

безкоштовні онлайн-консультації для українських підприємців від провідних міжнародних бізнес-експертів, що надаватимуться через глобальний маркетплейс OnFrontiers;

початок функціонування Державної установи «Офіс з розвитку підприємництва та експорту» на онлайн-платформі «Дія.Бізнес»;

набір на довгострокові навчальні програми Export Academy 2022, Service Export Ukraine та Export Evolution IT для українських експортерів.

Розділ «Зовнішньоекономічна діяльність» наповнено посиланнями на основні нормативно-правові акти, які регулюють зовнішньоекономічну діяльності, корисними публікаціями щодо вимог до якості експортованої продукції та пошуку потенційних закордонних партнерів.

Протягом року *розміщено 7 інформаційних повідомлень для суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності*. Крім того, з метою охоплення якомога ширшої аудиторії учасників інформація розміщується на Facebook-сторінці (38 інформаційних повідомлень).

Департаментом ЕРтаЗЕД щоквартально *оновлюється обласний реєстр вільних приміщень* державної та комунальної власності виробничого та

невиробничого призначення, який розміщено на власній вебсторінці у розділі «Підприємництво» (підрозділ «На допомогу підприємцю»).

На 31.12.2021 налічувалось 192 вільні нежитлові приміщення державної та комунальної власності загальною площею 33,7 тис. м². Протягом року підприємницьким структурам *передано в оренду 305 приміщень* загальною площею 57,6 тис. м². (у IV кварталі – 88 приміщення загальною площею 12,8 тис. м²).

Департаментом ЕРтаЗЕД щоквартально оновлюється база даних *інвестиційних ресурсів області «Зручно. INVESTBASE»*, яка розміщена на офіційному сайті облдержадміністрації. База даних наповнена актуальними даними, містить інформацію щодо вільних земельних ділянок, у тому числі і промислового призначення, об'єктів нерухомості, об'єктів Фонду державного майна України, водних ресурсів, наявних корисних копалин, сировини для переробки, трудового потенціалу та комерційні пропозиції. Станом на 01.10.2021 онлайн-ресурс містить інформацію про 58 інвестиційно привабливих земельних ділянок, з яких 6 – землі промислового призначення.

Суб'єкти МСП залучаються до виконання робіт/послуг за державні кошти. Протягом року до участі *залучено 903 підприємця*. За результатами укладено 2 960 договорів на суму 142,7 млн грн.

В рамках інформаційної кампанії «Схід економічних можливостей» USAID в друкованих ЗМІ, на офіційному сайті облдержадміністрації висвітлювались історії успішних підприємців. За підтримки ПРООН створено відео-ролики діяльності успішних підприємців, які демонструються в мережі Facebook.

Разом із тим *менторська та освітня допомога* підприємцям на сході України надається проектом «Економічна підтримка Східної України» USAID.

Завдяки співпраці з проектом USAID:

20 бджолярів Міловської ТГ отримали пільгові кредити на покупку обладнання та бджолосімей, підприємець з Біловодської ТГ пройшов навчання з професійного бджільництва та заснував пасіку, бджоляр з Попаснянської ТГ готує партію меду для експорту до Японії;

ТОВ «ТОП Лідер» з м. Сватове, яке виготовляє крем-халву торгової марки «La Stella», та ПП «Старобільський завод продтоварів» впровадили НАССР – систему безпечності харчових продуктів на виробництві;

підприємець з смт Станиця Луганська отримав обладнання для розширення свого бізнесу «Добра пекарня» та випікає 50 видів хлібобулочних виробів;

кооператив «Овочі станичників» закупляє джмелів для запилення рослин, торф, що прискорює ріст розсади, насіння різноманітних культур в Нідерландах, Естонії, Японії та Голандії;

учні Кризької школи Марківської ТГ створили соціальне шкільне підприємство, виробляють та продають вироби з дерева;

ТОВ «Рубіжанська панчішна мануфактура» отримало грант, спрямований на розширення бази верстатів та виготовлення нової продукції преміум-класу;

підприємець з м. Лисичанськ отримав обладнання – автомат для виготовлення кишень, зараз відшиває колекцію спортивних костюмів, весняних та зимових курток для відомого українського дизайнера Andre Tap.

Консультавання та супроводження бізнесу і можливість придбавати техніку/обладнання в рамках проекту USAID дозволяє підприємцям

виросувати/виробляти конкурентоспроможну продукцію та розширяти мережу споживачів.

Навчання, підготовка та перепідготовка кадрів для сфери підприємництва

Система освіти області представлена 295 закладами, з них: 254 – загальної середньої освіти, 18 – професійної (професійно-технічної), 17 – фахової передвищої та 5 – вищої освіти.

В закладах професійної (професійно-технічної) освіти проведено 55 заходів (35 тренінгів, 7 практичних занять, 2 конференції, 4 семінари, 2 лекції, зустріч, 2 диспути, перегляд фільму та міський захід) з питань ведення підприємницької діяльності для 830 здобувачів освіти. У IV кварталі відбулось 9 заходів у:

Лисичанському державному гірничо-індустріальному коледжі – *диспут* «Що потрібно для успішного бізнесу?» (20.10.2021), під час якого обговорено проблемні питання щодо умов ведення бізнесу під час карантину, зміни у законодавстві (16 учасників);

Лисичанському промислово-технологічному фаховому коледжі – 2 *тренінги* «Формування підприємницької поведінки у здобувачів освіти для ефективного забезпечення організаційного розвитку» (05.10, 02.11.2021), участь у якій взяли 20 осіб;

Лисичанському педагогічному фаховому коледжі – *перегляд фільму* з питань розвитку підприємництва з використанням платформи Zoom (05.10.2021), за участі 10 осіб;

Лисичанському професійному торгово-кулінарному ліцеї – *тренінг* на тему: «Основи підприємницької діяльності. Складання бізнес-плану» (17.12.2021) за участі 20 осіб;

Рубіжанському фаховому коледжі – 2 *семінари* на тему: «Як будувати бізнес онлайн» та «Розвиток онлайн-бізнесу в Україні в умовах пандемії» (11.10, 15.11.2021) для 23 здобувачів освіти;

Привільському професійному ліцеї – *серію онлайн-тренінгів* програми «UPSHIFT» від ЮНІСЕФ та фонду «Професійний розвиток Харкова» щодо створення та подання на розгляд проєкту соціального підприємництва (01.10-12.12.2021) для 7 осіб;

Марківському професійному аграрному ліцеї – *тренінг* «Генеруй бізнес-ідею та розпочни свій бізнес» (12, 15.12.2021), під час якого 15 слухачів отримали знання щодо започаткування власного бізнесу;

Два заклади вищої освіти області здійснюють *навчання ведення підприємницької діяльності*: Східноукраїнський національний університет імені В. Даля (далі – СУНУ) та ЛНУ.

Протягом року в закладах вищої освіти проведено 19 заходів (5 тренінгів, 2 семінари, 3 вебінари, презентацію, практикум, зустріч, лекцію, 3 засідання, групову консультацію та онлайн-тестування), в яких узяли участь 392 особи. У IV кварталі відбулось 6 заходів.

Фахівці ЛНУ провели:

2 *засідання* Молодіжного бізнес-клубу за участі 15 провідних підприємців Старобільської ТГ (05.10, 16.12.2021);

VII українсько-польський семінар проведено 17.12.2021 у комбінованому режимі онлайн-офлайн на базі Польського Лодзінського університету за участю вчених-практиків Інституту економіки промисловості НАН України та Сілезького технічного університету Польщі. Під час проведення заходу 10 учасників розглянули питання з імплементації бізнесом Луганської та Донецької областей норм і стандартів ЄС.

На базі ЛНАУ організаторами заходів «Агро-ІТ» проєкту USAID для 10 студентів проведено серію вебінарів «Успішна онлайн-подія від А до Я» (08, 16, 23.12.2021). На заходах розглянуті питання планування онлайн-подій і їх наповнення, налагодження та підтримання комунікації зі слухачами під час проведення подій різного формату, використання інструментів для комунікації та проведення онлайн-тренінгів, просування подій у мережі Інтернет.

В рамках проєкту «Стартап школа Sikorsky Challenge: сприяння інноваційному розвитку та підприємницькій діяльності стартапів в цільових університетах Донецької та Луганської областей», який реалізується за підтримки проєкту USAID, СУНУ проведено 12 заходів (9 тренінгів, 2 семінари, конкурс стартапів) за участі 216 осіб.

ЛРТПП за участі 278 суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності організувала 8 заходів (семінар, 7 онлайн-тренінгів).

У IV кварталі проведено 7 *онлайн тренінгів* в рамках спільної ініціативи «Серія антикризових заходів для потенційних та діючих суб'єктів підприємницької діяльності Луганської області щодо налагодження та активізації роботи в умовах дії карантинних заходів» (07.10 – 10.12.2021) з питань ввезення вантажів до інших країн, форс-мажорних обставин, вимог до вироблення та продажу харчових продуктів, перевірок державними органами, системи менеджменту якості тощо. У заходах взяли участь 258 представників 64 підприємств, що проводять зовнішньоекономічну діяльність.

Центрами зайнятості області проводилася робота з формування груп з числа безробітних громадян на навчання для самостійної зайнятості та подальшого працевлаштування у сфері малого бізнесу. У минулому році за курсом «Основи бізнес-планування» *направлено на навчання 4 особи.*

На навчання за професіями «Продавець продовольчих товарів», «Кухар», «Манікюрник», «Штукатур», «Електрогазозварник», «Електромонтер», «Столяр», «Взуттєвник», «Слюсар з ремонту колісних транспортних засобів», «Верстатник деревообробних верстатів», що сприяють започаткуванню власної справи, *направлено 192 безробітні особи.*

З метою масового інформування громадян про можливість займатися підприємницькою діяльністю центрами зайнятості області *проведено 250 інформаційних заходів* (у IV кварталі – 90) для 2 420 осіб:

62 семінари «Генеруй бізнес-ідею та розпочни свій бізнес» для 690 громадян;

188 групових заходів «Презентація послуг з професійного навчання, у тому числі послуг Центрів професійно-технічної освіти» для 1 730 безробітних осіб.

З початку впровадження карантинних заходів групові послуги надаються дистанційно. За рік *проведено 659 онлайн-вебінарів* для 7 317 безробітних (у IV кварталі – 39 заходів для 447 осіб). При проведенні інформаційних

вебінарів в онлайн-режимі окремим блоком надається інформація про можливість започаткування власної справи.

Крім того, фахівцями міських та районних центрів зайнятості проводились *виїзні заходи* до територіальних громад, метою яких є інформування мешканців про послуги державної служби зайнятості, ризики нелегального працевлаштування, консультування з питань пошуку роботи, започаткування власної справи. З початку року проведено 296 *таких заходів за участю 4 648 мешканців* громад.

Центри зайнятості області тісно *співпрацюють з міжнародними партнерами* у напрямку залучення безробітного населення до підприємницької діяльності:

1. *За підтримки ПРООН* придбано відповідне обладнання та комп'ютерні програми, завдяки чому:

створено відео-ролики діяльності підприємств та приватних підприємців, які ділилися успішним бізнесом. Їх демонстрація здійснюється у прямому ефірі в мережі Facebook;

проведено 4 *масштабні онлайн-заходи* «Ярмарки вакансій» для осіб з інвалідністю і молоді;

відбулось 105 *онлайн-співбесід* з претендентами на вакансії для прискорення укомплектування роботодавців необхідними кадрами.

2. *За сприяння проєкту «Економічна підтримка Східної України» USAID* в рамках програми «Підвищення конкурентоспроможності бізнесу і можливостей працевлаштування вразливого населення Донецької та Луганської областей» на базі центрів зайнятості проведено:

ГО «АРР Східного Донбасу» у березні – 8 *дводенних тренінгів* для самозайнятих жінок із сільської місцевості з питань розвитку підприємництва, дотримання законодавства, гендерної рівності, соціального захисту;

ГО «Покровська Ліга ділових та професійних жінок» у червні – 2 *дводенних тренінги* (м. Северодонецьк, Кремінна), *одноденні групові та індивідуальні консультації*, у томі числі онлайн, серед власників мікробізнесу та підприємців-початківців. Учасники мали можливість детально ознайомитися з пріоритетними напрямками діяльності мікро- та малого бізнесу в регіоні, поліпшити стратегії фінансового планування, маркетингу та управління кадровими ресурсами.

3. Луганська обласна служба зайнятості є партнером проєкту «Зміцнення здоров'я, стійкості громад та засобів до існування в Донецькій та Луганській областях», який впроваджує Міжнародний Благодійний Фонд «Caritas Ukraine ICF». В рамках проєкту відбулося 6 *тренінгів* з розвитку підприємницьких навичок для 60 осіб. 26-31 серпня пройшов захист бізнес-планів учасників тренінгів, за результатами 30 з них отримали фінансування для започаткування власної справи. Серед напрямків діяльності: сільське господарство, автосервіс, б'юті сфера, тваринництво, ремонт мобільних пристроїв, пошив одягу, ландшафтний дизайн.

Луганською обласною службою зайнятості вжито заходів щодо інформування населення про можливість започаткування власної справи. Так, з цією метою в інформаційних секторах центрів зайнятості області функціонують куточки «Розпочніть власну справу» для майбутніх підприємців, де розміщена

інформація щодо різних аспектів ведення підприємницької діяльності. Для візуалізації досвіду успішних підприємців з числа колишніх безробітних заведені та оновлені фотоальбоми «Історія мого успіху».

Посилення конкурентоспроможності та інвестиційного потенціалу малого і середнього бізнесу

Для залучення суб'єктів господарювання до участі у виставкових заходах, форумах, що проводяться в Україні та за її межами, на вебсторінці Департаменту ЕРтаЗЕД в розділі «Виставкова діяльність» опубліковано переліки заходів виставково-ярмаркової діяльності в Україні та за кордоном у 2021 році.

Суб'єкти МСП брали участь у *фестивалі, форумі, 3 виставках* (2 національного та 1 регіонального значення) та *6 виставках-ярмарках* місцевого рівня (у IV кварталі проведено 2 заходи):

першому фестивалі «Мандруй Україною» (м. Київ) Луганщину представили 3 народні майстрині;

виставці-фестивалі «AGROSHOW UKRAINE» (м. Черкаси) регіон представляли 4-и фермерські господарства;

виставці-ярмарці «Дари Луганщини» (м. Сєверодонецьк) свою продукцію презентували 23 підприємства харчової та переробної промисловості області;

4 заходи проведено у м. Кременна, по одному – у м. Старобільськ та смт Станиця Луганська.

У IV кварталі за підтримки Програми ООН із відновлення та розбудови миру *відбулась бізнес-виставка «Схід-Експо 2021»* (13-14.10.2021, м. Київ), де потенціал Луганської області представили 22 суб'єкти господарської діяльності, зокрема, товари харчової промисловості, текстилю, кераміки, сувенірну продукцію, ІТ-розробки, інженерне обладнання, 3D-принтери тощо. Протягом двох днів транслювалась офлайн-виставка наживо – на платформах ПРООН: сторінках Facebook, YouTube, у розділі «Онлайн-виставка» на сайтах «Схід-Експо» та Дія.Бізнес.

Представники Департаменту ЕРтаЗЕД спільно із суб'єктами соціального підприємництва (5 підприємців) взяли участь у *дводенному Форумі з соціального підприємництва та корпоративної соціальної відповідальності* (17-18.11.2021, м. Харків), який відбувся за підтримки проєкту «Економічна підтримка Східної України» USAID у співпраці з ГО SILab Ukraine. Метою заходу є – визначення пріоритетних векторів розвитку екосистеми для соціального підприємництва східного регіону України. В рамках заходу відбувся ярмарок соціальних підприємств з усієї України, представлено досвід успішних українських підприємців, знання міжнародних експертів тощо.

Департаментом ЕРтаЗЕД *постійно здійснюється робота щодо залучення інвестиційних ресурсів* в економіку регіону. Зокрема:

сформовано Реєстр інвестиційних пропозицій Луганської області, який налічує 22 комерційні проєкти;

спільно з Програмою ООН із відновлення та розбудови миру *актуалізовано Інвестиційний паспорт Луганської області*, який оприлюднено в базі даних інвестиційних ресурсів області «Зручно. INVESTBASE» та на власній вебсторінці у розділі «Інвестиційна діяльність».

З метою підвищення іміджу Луганщини та поширення матеріалів, спрямованих на підвищення рівня поінформованості світової співдружності про експортні можливості регіону, Департаментом ЕРтаЗЕД *оновлено Каталог експортної продукції підприємств області* (українською та англійською мовами), який поширюється через офіційні інтернет-ресурси, органи виконавчої влади і місцевого самоврядування, соціальні мережі, закордонні та вітчизняні дипломатичні установи, міжнародні бізнес-організації, торгові палати тощо.

Протягом року каталог надіслано для подальшого поширення до Ради експортерів та інвесторів при Міністерстві закордонних справ України, посольств України в Болгарії, Румунії, Молдові, Словаччині, Чехії, Угорщині, Франції, Польщі, Португалії, Латвії, Австрії, Королівстві Данії, Королівстві Іспанії, Фінляндській Республіці, Китайській Народній Республіці, Грузії, Вірменії, Азербайджані, Республіці Казахстан, Республіці Узбекистан, Турецькій Республіці, Міністерства з питань стратегічних галузей промисловості України, Міністерства економіки України та ЛРТПП.

Члени Комітету зі сприяння зовнішньоекономічній діяльності при ЛРТПП провели 2 онлайн-засідання, під час яких опрацювали питання щодо:

тимчасового закриття пунктів пропуску через державний кордон та пунктів контролю, зміни ставок ввізного мита на оцтову кислоту та етилацетат;

налагодження співпраці з бізнесом Китаю, роботи митного посту «Севєродонецьк».

За результатами підготовлені звернення до Торгово-промислової палати України про можливе опрацювання зазначених питань з відповідними державними органами.

Крім того, у листопаді 2021 року *проведено онлайн-опитування суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності*. Опитувальник включав питання щодо:

користування послугами ТПП при здійсненні експортних операцій;

тестової версії електронного оформлення сертифікатів походження (подача заяви та документів до неї);

проблем, які виникали при електронній подачі заяви для оформлення сертифікатів походження.

Відповіді суб'єктів господарювання були проаналізовані.

Більш детально на проблемах електронної версії оформлення сертифікатів походження та доцільних інструментах при заповненні заяв та доданні до неї необхідних документів було акцентовано увагу та обговорено з суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності під час онлайн-тренінгу «Нові інструментарії у визначенні країни походження товару» (18.11.2021).

Також, бачення бізнесу щодо інструментів електронної взаємодії з експертами ТПП при підтвердженні країни походження товару, а саме недоліки, виявлені під час тестування програми «Е-сертифікати», були направлені до ТПП України для узагальнення, вивчення та доопрацювання.

Із запланованих 37 заходів Програми знаходяться на стадії реалізації 30, не настав строк виконання 7 заходів.

Протягом звітнього періоду на реалізацію заходів Програми *фактично використано 36,5 млн грн або на 10 % більше до запланованого (33 млн грн) у*

2021 році обсягу фінансування. З них сума бюджетних коштів склала 6,7 млн грн, з інших джерел – 29,8 млн грн.

Підприємці Луганщини брали участь у державній програмі «Доступні кредити 5-7-9 %». За період її реалізації суб'єкти мікро- та малого підприємництва отримали кредити за пільговими відсотками на суму 923 млн грн, у 2021 році – 864 млн грн (у IV кварталі 2021 року – 239 млн грн).

4 особи отримали 170 тис. грн одноразової виплати допомоги по безробіттю та відкрили власну справу у сфері роздрібної торгівлі, електромонтажних робіт, ремонту комп'ютерів та периферійного устаткування.

За рахунок міжнародно технічної допомоги профінансовано 269 бізнес проєктів підприємців.

Підприємницьким структурам передано в оренду 305 приміщень загальною площею 57,6 тис. м².

До виконання робіт/послуг за державні кошти залучено 903 підприємця. За результатами укладено 2 960 договорів на суму 142,7 млн грн.

Протягом року через центри надання адміністративних послуг області, їх віддалені робочі місця, територіальний підрозділ та мобільні центри суб'єктам звернення надано майже 497 тис. адміністративних послуг.

Суб'єкти МСП брали участь у фестивалі, форумі, 3 виставках (2 національного та 1 регіонального значення) та 6 виставках-ярмарках місцевого рівня (138 учасників).

Для підприємців проведено 65 заходів (конференцій, семінарів, тренінгів, нарад, презентацій, зустрічей, засідань «круглих столів»). Крім цього, відбулось 49 онлайн-заходів у сферах харчової, агропромисловості, з питань самозайнятості та розвитку підприємництва.

До участі в заходах залучено 2 349 представників МСП.

За курсом «Основи бізнес-планування» направлено на навчання 4 особи, на навчання за професіями, що сприяють започаткуванню власної справи, – 192 безробітні особи.

Центрами зайнятості проведено 250 інформаційних заходів, у яких взяли участь 2 420 осіб, та 659 онлайн-вебінарів для 7 317 безробітних. Спеціалістами консалтингових центрів у містах Сєверодонецьку та Старобільську проведено 314 заходів, до яких залучено 1 220 роботодавців та 1 120 безробітних.

В закладах професійної (професійно-технічної) освіти проведено 55 заходів (35 тренінгів, 7 практичних занять, 2 конференції, 4 семінари, 2 лекції, зустріч, 2 диспути, перегляд фільму та міський захід), в закладах вищої освіти – 19 заходів (5 тренінгів, 2 семінари, 3 вебінари, презентацію, практикум, зустріч, лекцію, 3 засідання, групову консультацію та онлайн-тестування) з питань ведення підприємницької діяльності.

В рамках проєкту «Стартап школа Sikorsky Challenge: сприяння інноваційному розвитку та підприємницькій діяльності стартапів в цільових університетах Донецької та Луганської областей», який реалізується за підтримки проєкту «Економічна підтримка Східної України» USAID, СУНУ проведено 12 заходів (9 тренінгів, 2 семінари, конкурс стартапів).

ГО «АМР м. Щастя», ДП «Луганськстандартметрологія», Сєверодонецьким та Старобільським консалтинговими центрами здійснювалася консультаційна

підтримка суб'єктів МСП. Протягом року надано 1 102 консультації з питань сплати певних видів податків, подання звітності, опанування нових вимог законодавства у сфері харчової промисловості, планування та започаткування підприємницької діяльності.

Розпорядженням голови обласної державної адміністрації – керівника обласної військово-цивільної адміністрації від 06.10.2021 № 662 затверджено новий склад регіональної ради підприємців при облдержадміністрації, 17.12.2021 відбулося перше її засідання.

Створено Громадську спілку «Кластер легкої промисловості Луганської області», яка об'єднала підприємців та представників 16 підприємств.

Реалізація Програми сприяла створенню в області нових робочих місць. За інформацією Луганського обласного центру зайнятості та органів місцевого самоврядування *за рахунок МСП протягом року створено 916 нових робочих місць.*